

جامعه‌شناسی ادبیات آذربایجان

با تأکید بر رمان‌های ترکی بعد از ۵۷

شیرام زمانی

قاراجوخا
Qaracuxa

سرشناسه: زمانی سبزی، شهرام، ۱۳۵۵، نویسنده.
عنوان و نام پدیدآور: جامعه‌شناسی ادبیات آذربایجان (با تأکید بر رمان‌های ترکی بعد از انقلاب)،
شهرام زمانی سبزی.
مشخصات نشر: تبریز، قاراچوفا، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۶۴۹-۰-۵.
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
موضوع: ادبیات ترکی آذربایجانی
موضوع:

Azerbaijani Literature- Iran- 20 th century- History and criticism

موضوع: جامعه‌شناسی ادبیات، تئوری ادبیات، داستان‌های ترکی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد
Tutkish fiction- Iran- History and criticism

رده‌بندی کنگره: PL۳۱۴

رده‌بندی دی‌ئی: ۸۹۴/۳۶۱۲

شماره پایشناسی: ۶۱۱۴۴۲۲

جامعه‌شناسی ادبیات آذربایجان (با تأکید بر رمان‌های ترکی بعد از انقلاب ۷۵)

شهرام زمانی سبزی

ناشر: قاراچوفا

طراحی و گرافیک: موسسه سونای

بیرنجی: رقی

بیرنجی چاپ: تبریز - ۱۳۹۸

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

پخش: قاراچوفا ۰۹۱۴۴۳۵۶۶۴۶۲ - ۳۳۲۵۲۰۶۹ - ۰۴۱۳۳۲۵۱۵۹۵

آدرس ناشر: تبریز - چهارراه بهشتی (منصور) - مجتمع ایک - واحد ۲۲۱

www.emza.org

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

فصل اول - کلیات

۱-۱ بیان مساله	۱۴
۱-۲ اهمیت و ضرورت تحقیق	۱۵
۱-۳ هدف پژوهش	۱۶

فصل دوم - ادبیات نظری

۱-۲-۱ مقدمه	۱۸
۲-۲-۱ تفاوت جامعه‌شناسی ادبی و جامعه‌شناسی ادبیات	۲۰
۲-۲-۲ تاریخچه جامعه‌شناسی ادبی	۲۳
۲-۲-۳ مبانی نظری جامعه‌شناسی ادبی و رمان	۲۷
۲-۴-۱-۱ گئورگ لوکاچ	۲۷
۲-۴-۲-۱ لوسین گلدمن	۳۲
۲-۴-۲-۲ منطق گفتگویی باختین	۳۷
۲-۴-۲-۳ نظریه دریافت در قرائت متون داستانی	۳۷
۲-۵-۱ چهارچوب نظری تحقیق	۴۱

۴۲	۶-۲- روش تحقیق
۴۷	۷-۲- متغیرها یا مفاهیم اساسی تحقیق و تعریف عملیاتی آنها
۴۵	
۴۷	۸-۲- بررسی ادبیات موضوع (پیشینه تحقیق و نوآوری تحقیق حاضر)
۴۷	۸-۲-۱- داخلی
۵۰	۸-۲-۲- خارجی
۵۱	۸-۲- جمع بندی پیشینه تحقیق

فصل سوم- یافته های تحقیق

۵۴	۳-۱- قاراچو خا
۶۴	۳-۲- لاجین
۷۰	۳-۳- منیم آدلاریم
۷۸	۳-۴- آواوا
۹۰	۳-۵- تبت یدا
۱۰۲	۳-۶- هئره یه قونان گویرچینلر
۱۱۰	۳-۷- یانلیش رومان
۱۱۶	۳-۸- نیسگیللی ملکلر
۱۲۴	۳-۹- دؤرمونجوسو یولدادیر
۱۳۰	۳-۱۰- سون دیلک
۱۳۸	۳-۱۱- قلمه قوزان

فصل چهارم - نتیجه گیری

۴-۱- دوره اول - از انقلاب اسلامی تا فروپاشی شوروی

۱۴۹

۴-۲- دوره دوم - از فروپاشی شوروی تا اول دوره اصلاحات

۱۵۱

۴-۳- دوره سوم - دوران اصلاحات ۱۵۳

۴-۴- دوره چهارم - از اصلاحات ۱۵۶

۴-۵- پیشینه ادعاها - راهکارها ۱۶۳

منابع و مآخذ ۱۶۶

مقدمه

شاید خاضع به تحقیقی است که در قالب پروژه تحقیقاتی توسط اینجانب در پژوهشگاه فرهنگ هنر ارتباطات بر روی رمان‌های نوشته شده در آذربایجان بعد از سال ۵۷، انجام گرفته است. از زمان اتمام پروژه میسر از دو سال تا این لحظه که این سطور را می نویسم، گذشته است. این به تعویق افتادن طولانی دلایل متعددی دارد. از آن دلایل می‌تواند، آنرا که به خود تحقیق مرتبط است بیان می‌نمایم. همان‌طور که در ابتدا عرض نمودم، این یافته‌ها در قالب پروژه تحقیقاتی و پژوهشی به‌اصل شده است و بر اهل فن که مخاطبان این کتاب می‌باشند، مرهون است که فرمت پروژه تحقیقاتی با کتاب کمی متفاوت است. این تفاوت از آنجا ناشی می‌شود که در پژوهش، همان‌طور که در همین اثر دیده می‌شود نیاز به بیان لزوم بر تحقیق و بیان مسأله به‌شینه تحقیق، ادبیات نظری، همچنین چهارچوب نظری و نتیجه‌گیری می‌باشد. پرواضح است که در نوشتن کتاب همان موضوعیت‌ها مطرح است و در اصل دلایل پدید آمدن یک کتاب همان نیازی است که توسط نویسنده، احساس می‌گردد. ولی تفاوت آنجاست

که در قالب کتابی که از ابتدا بصورت کتاب حاضر می‌شود، این فرمت در ذهن نویسنده می‌زید و در قالب کتاب نیز بصورت مستتر خود را نشان می‌دهد. ولی در قالب پروژه تحقیقاتی، فرمت بصورت آشکار باید رعایت گردد. بنده بالخصوص با فرمت کتابی مأنوس بوده و آن را می‌پسندم. به همین دلیل نیز در صدد آن بودم که تحقیق حاضر را در فرمتی که انگار از اول بصورت کتاب نوشته شده است در بیاورم. بعد از گذشت مدت زمانی نسبتاً طولانی در یکی از دلایل یادشده‌ی گفته نشده، کتاب شدن تحقیق را به تعویق انداخت، در صدد شروع به کار برآمدم. ولی خوشبختانه در این مدت رمان‌های دیگری نوشته شده بود و بنا به احساس مستریتی که در رابطه با ادبیات علی‌الخصوص ادبیات ترکی و بالخصوص ادبیات آذربایجانی که در آن رشد و نمو نموده‌ام و ادبیات ملت ایران دولت‌مآلین بدون حمایت محسوب می‌شود، و مظلومیت آن گوشه‌ای را کر کرده است ولی در عین حال کسی را جز اهالی خریش، گوش شنوای آن نیست، احساس می‌کنم، بدون پرداختن به رمان‌های تازه نوشته شده توان چاپ کردن آن و در واقع ناقص چاپ شدن کتاب برای شخص خودم ممکن نبود. از طرفی، شرایط حاکم بر فضای مورد تحقیق تحولی اساسی یافته است و در صورت تحقق و در باره، به فضای کلی حاکم بر تحقیق باید، فضایی متفاوت با شرایط زمان تحقیق اولیه در نظر گرفته می‌شد؛ بصورتی که در صورت اعمال کمترین تغییر بر جو تحقیق، حداقل یک برهه‌ی دیگر باید چهار برهه‌ی زمانی اضافه می‌شد؛ این نیز در واقع تحقیقی جدا از منویات اولیه را دربر می‌گرفت. بنابراین دو راه پیش‌رو داشتم. یا کل این پروژه را کنار گذاشته و شروع به کتابت‌ی از ابتدا

می‌کردم. یا تحقیق را بصورت کتاب درمی‌آوردم. این نیز مستلزم رفتار دیگری بود و آن لحاظ دیگر فاکتورهای اجتماعی دخیل و در واقع، اگر با ادبیات خود تحقیق، بخواهم بگویم، شکل دهنده و بوجود آورنده‌ی رمان‌ها، بود. و آن حجمی بس سترگ و تحقیقی بس جامع نسبت به کتاب حاضر و بالتبع زمانی بسیار زیادی می‌طلبید. چراکه ادبیات فقط شامل رمان نمی‌شود و داستان کوتاه و شعر نیز در این مقوله جای می‌گیرند. از طرفی فقط رمان‌هاست تالیف شده در آذربایجان مورد بررسی قرار گرفته‌اند و رمان‌ها، استان‌های کوتاه و مجموعه اشعاری که از جمهوری آذربایجان به ترکیه بواسطه تغییر الفبای آنها، در اینجا چاپ شده و همچنین ادبیاتی که از زبان‌های دیگر مثل انگلیسی به فراخور نوع سلیقه و مرجع مناسبت، آذربایجانی و میزان طلب و استقبال آنها، ترجمه و چاپ شده است، باید مورد بررسی و تحلیل قرار بگیرند. از طرفی با توجه به رمان زیادی که از اتمام این پروژه می‌گذرد و خلائی که در زمینه تحقیقات، تئوریک احساس می‌کنم و همچنین اخذ نظرات دوستان نویسنده و محقق در این رابطه، صلاح را در این دیدیم که تحقیق را در فرمت اولیه و بصورتی که انجام گرفته بود برای خوانندگان و اهل ادبیات تقدیم کنم و پرداخت جامع به مقوله‌ی ادبیات ترکی در آذربایجان و یکی از بعدهای ممکن نگاه به آن یعنی جامعه‌شناسی ادبیات را به بعد از چاپ این اثر موکول کنم. واضح و مبهرن است که پرداخت همه جانبه به ادبیات در قالب یک کتاب و حتی چندین کتاب، همچنین از یک قلم و توسط یک نفر بسیار بعید به نظر می‌رسد و نیاز به یک کار جمعی و از زاویه دیدگاه‌های مختلف، متنوع، متفاوت و حتی متعارض و در عین حال طی زمان می‌باشد.